

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

SANTA POLA

EL BAIX VINALOPÓ

AJUNTAMENT
DE SANTA POLA

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECALL I TEXT
Antoni Mas i Miralles

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Santa Pola, 244

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Santa Pola

ISBN: 978-84-482-6634-9
Depòsit legal: V-3261-2021

Impressió: gràfiques **vimar**
Ajuntament de Sagunt, 11 • 46150 Sagunt • País Valencià • València

www.avl.gva.es

SANTA POLA

Santa Pola forma part de la comarca del Baix Vinalopó, juntament amb Elx i Crevillent. El terme municipal té una extensió de 58,6 km², i limita amb Elx i amb el mar Mediterrani. La línia costanera del terme s'estén al llarg de 15 km, la majoria dels quals són de platja, i conforma la badia de Santa Pola, espai que abraça des de la desembocadura del riu Segura (a Guardamar del Segura) fins al cap de Santa Pola. El terme compta amb dos paratges naturals. El primer, el Paratge Natural Municipal de la Serra i el Cap de Santa Pola, se situa al nord-est, sobre un escull coral·lí fòssil del període messinià; aquesta serra conté una extensa pinada, i cap a llevant acaba amb un penya-segat de 142 metres d'altitud que enfronta amb la mar i que va reduint-se en una suau inclinació cap a ponent. El segon paratge natural, situat al sud-oest, està constituït pels aiguamolls de l'antiga albufera d'Elx, actualment convertida en el Parc Natural de les Salines de Santa Pola, on estan les salines del Braç del Port i del Pinet. Enmig dels dos paratges es troba el nucli urbà, a més de les zones poblades de Santa Pola de l'Est, l'Eixample de Llevant, la Gran Platja, la Platja Llisa i la urbanització El Tamarit; la urbanització El Gran Alacant està en la serra, pròxima al far.

Es tenen notícies de l'existència de pobladors des de l'any 3000 a. de C. gràcies a la troballa, entre altres coses, d'una pintura rupestre a la cova dels Flares. També les excavacions arqueològiques de la zona de Picola ens confirmen la presència dels ibers en aquestes terres. Aquestes restes arqueològiques són testimoni de l'existència del *Portus Illicitanus*, població romana i antic port d'Elx per on passava tot el comerç marítim que produïa la colònia il·licitana. Aquesta població pareix que va subsistir a la caiguda de l'Imperi, i és en aquest període paleocristià quan segurament apareix el topònim *Santa Pola*, a partir d'una llegenda segons la qual l'apòstol sant Pau va predicar per aquestes terres. Encara que en època medieval era més conegut el topònim *Cap de l'Aljub*, ja que els vaixells s'aturaven en aquesta zona per a carregar aigua dels aljubs d'època romana.

Tot i la conquesta i repoblació realitzada per Jaume I el 1265, d'acord amb el tractat d'Almirra, Santa Pola va seguir pertanyent a la Corona castellana fins al 1305, any en què es va integrar en el Regne de València sota el regnat de Jaume II, després de la sentència de Torrellas i del Tractat d'Elx. Les terres de la comarca foren de pertinença reial fins al 1470, any en què la reina Isabel la Catòlica les va donar a Gutierre de Cárdenas, primer senyor d'Elx. Aquesta possessió es va allargar fins al 1851, quan el senyor va vendre tot el seu patrimoni.

Per a lluitar contra el perill barbaresc, Bernardino de Cárdenas, senyor d'aquestes terres i també virrei de València, va omplir a mitjan segle XVI la costa del Regne de València de torres de guaita. En aquest terme es poden admirar les torres de la Talaiola (sobre la qual es va construir el far), de les Escaletes, del Tamarit i del Pinet. A més, en 1557 va ordenar bastir el castell de Santa Pola, escenari, entre altres fets, de l'expulsió dels moriscos de la comarca en 1609. Aquesta fortalesa fou de propietat senyorial fins al 1785, quan el senyor d'Elx la va donar a la Corona, encara que després, en 1857, va passar a mans de l'Ajuntament.

A partir de 1730, nous pobladors provinents de la veïna ciutat d'Elx començaren a construir cases al voltant del castell i a configurar l'actual nucli urbà, anomenat el *Lloc Nou de Santa Pola*. Aquest caseriu era una partida més del terme il·licità, però a finals del segle XVIII la població va iniciar un llarg procés de segregació, gràcies al qual van aconseguir ajuntament propi en 1848 i, un segle després, en 1946, terme municipal.

D'acord amb les dades de l'INE del 2020, Santa Pola compta amb 33.303 habitants, tot i que a l'estiu la població sol aproximar-se als 200.000. Si l'augment demogràfic dels anys seixanta i setanta del segle passat es va produir com a conseqüència de l'arribada d'immigrants de l'Estat espanyol, a partir del nou segle aquestos immigrants provenien majoritàriament de l'estranger, principalment de països sud-americans, de l'est d'Europa i del Magrib, sense oblidar la forta allau de població gran que arriba des del nord d'Europa.

El contacte de la població amb la mar ha permés que el comerç i la pesca siguin històricament les activitats econòmiques més destacades. Cal assenyalar que, durant els anys seixanta i setanta del segle passat, el port santapoler comptava amb la major flota pesquera de la Mediterrània peninsular i la segona de tot l'Estat. La nova població del segle XVIII va posar en marxa un cert conreu de secà i una xicoteta explotació ramadera, tasques que seguiren en el segle XIX i la primera mitat del XX, però que hui són ja activitats pràcticament desaparegudes. Cal destacar també el petit sector que es dedica a l'extracció de la sal. Actualment, la població està immersa en un procés de canvi, ja que la crisi del sector pesquer, juntament amb l'augment de l'activitat turística, ha permés que el sector terciari esdevinga l'activitat principal de l'economia local.

ELEMENTS FÍSICS I ALTRES LLOCS D'INTERÉS

Orografia

Cau de les Dones	Pla de Sant Pere
Cova de la Figuera	Pla de Tonyina
Cova de la Gota	Pla del Castell
Cova dels Flares	Pla del Far
Cova dels Lladres	Pla del Flare
Esgolador de Crist	Pla del Rave
Foia Roja	Pla dels Ramassos
la Sella	Pujador del Far
la Sitja	Serra de Santa Pola
Pas del Cavall	Sima del Capità
Pla de Garri	Sima del Catalanet
Pla de la Gerreta	Sima del Far
Pla de la Sitja	

Relleu litoral i marítim

Badia de Santa Pola	Platja de Llevant
Cala de la Mare de Déu	Platja de Ponent
Caletes de Santa Pola de l'Est	Platja del Pinet
Caletes de Santiago Bernabeu	Platja del Tamarit
Caletes del Cap	Platja del Varador
Cap de Santa Pola	Platja Gran
el Bancalet de l'Arena	Platja Llisa
Platja de la Gola	

Altres llocs d'interés

Bassa del Tinent	Ermita de les Salines
Càmping	Ermita del Calvari
Cementeri	Far
Cementeri Nou	Granja de la Xana
Depòsit de la Serra	Instal·lacions Esportives
Depuradora	Molí del Tio Rot
el Braç del Port	Moll de les Salines
els Calentadors	Mollet de les Roques
Ermita de la Mare de Déu del Roser	Mollet de les Salines
	Mollet del Varador

Parc Natural de les Salines
de Santa Pola
Pedrera
Polígon Industrial
Port de Santa Pola
Port Esportiu
Portus Illicitanus
Punta de les Barques
Salines del Braç del Port
Salines del Pinet
Salines Polasal
Salinetes de Múrtula
Secció de l'Ermita

Secció de la Seca
Secció del Braç
Torre d'Enmig
Torre de les Escaletes
(o de Pepe)
Torre del Pinet
Torre del Tamarit
Vaqueria
Venta de Baix
Venta de Dalt
Xarca de les Quadretes
Xarca del Replà
Xarca dels Calderons

HIDROGRAFIA, PARTIDES I PARATGES

Hidrografia natural

Barranc de Catarra
Barranc de Coca
Barranc de Conde
Barranc de Fuentes
Barranc de la Bellotera
Barranc de la Casa Blava
Barranc de la Casa Encarnada
Barranc de la Cova
de la Figuera
Barranc de la Cova dels Flares
Barranc de la Palmera
Barranc de la Pinada
Barranc de la Xana
Barranc de la Xava
Barranc de les Oliveres
Barranc de les Reixes
Barranc de Meleja
Barranc de Paco el Manyaco
Barranc de Picano

Barranc de Sant Pere
Barranc de Tonyina
Barranc del Bon Mosso
Barranc del Botxiot
Barranc del Llop
Barranc del Menut
Barranc del Porc
Barranc del Salt
Barranc del Tio Carbonell
Barranc del Tio Lluna
Barranc dels Botelles
Barranc dels Margallons
Barranc Fondo
Barranc Massís
Barranquet del Far
Canyada del Sord
Gola de les Salines
la Gola
Solar de lo Brisó

Hidrografia artificial

Aljub del Quarter
Aljub del Tio Alonso
Aljub del Tio Manyo
Assarb Ample (o de la Pastora)
Assarb de Dalt de Civades
Assarb del Robatori
Assarb Dolç

Assarb Nou
Canalet de Campello
Canalets de Miralles
Canalets del Salt
Canalets dels Arenals
Séquia de Platja Llisa
Torreta de la Font

Partides i paratges

el Barranc de la Severina
el Barranc de la Tia Amàlia
el Botxiot
el Braç del Pinet
el Canalet de les Xurres
el Canalet del Palmerut
el Morro
el Saladar
el Termet
els Bassars
els Canalets del Tio Ceba
els Canalets dels Valencians
els Ciperrets

els Ferros
els Vessants de lo Brisó
els Vessants del Massapà
els Xalets
Finca El Barri
l'Assomada del Cantalar
la Baia
la Baia Baixa
la Costera de Molina
la Marina
la Punta de la Serra
lo Brisó
Racó de la Platera

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Casa Blanca
Casa Blau
Casa Blava
Casa de Cuesta
Casa de Don Enrique
Casa de la Pinada
Casa de la Tia Amàlia
Casa de Vicent el Català
Casa del Motor
Casa del Tio Baessa

Casa del Tio Moralet
Casa del Tio Perico
Casa Encarnada
Cases de les Salines
Cases del Cap
Caseta dels Oficials
Casetes de Meleja
el Calvari
els Pavellons
Finca de les Perdius

Grup Pablo Iglesias
l'Eixample de Llevant
la Casina
la Gran Platja
la Platja Llisa
Santa Pola
Santa Pola de l'Est

Urbanització El Gran Alacant
Urbanització El Poble Llevantí
Urbanització El Tamarit
Urbanització La Colònia
Venta de la Punyeta
Vil·la Adelaida
Xalets del Pinet

Vies de comunicació

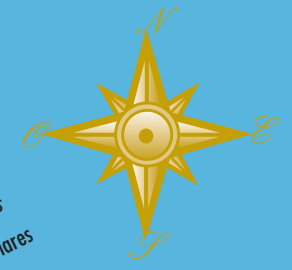
Camí de Dalt
Camí de l'Assarb Ample
Camí de la Bassa
Camí de la Casa de Don Juan
Camí de la Casa de la Pinada
Camí de la Casa de Santa Fe
Camí de la Costera de Boix
Camí de la Torre
Camí de lo Gros
Camí de Montfort
Camí del Cap
Camí del Far
Camí del Flare
Camí del Linde
Camí del Motor
Camí del Pinet

Camí del Rave
Camí del Redondo
Camí del Saladar de Santa Pola
Camí del Tio Castellà
Camí del Tio Coves
Camí dels Cabrers
Camí dels Pescadors
Camí Vell d'Elx
Camí Vell del Far
Carretera d'Elx
Carretera del Far
Carretera del Gran Alacant
Costera del Gran Alacant
Pont de l'Assarb de Dalt
Vereda de Dolores

Elements físics i altres llocs d'interès

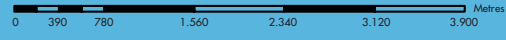
Hidrografia, partides i paratges

TERME D'ELX

Santa Pola

MAR MEDITERRANI

Presència humana

